

Inspectie Jeugdzorg
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Voorkomen van seksueel grensoverschrijdend gedrag in de jeugdzorg

Utrecht, oktober 2014

Voorkomen van seksueel
grensoverschrijdend gedrag
in de jeugdzorg

Samenvatting

In haar toezicht geeft de Inspectie Jeugdzorg prioriteit aan het beschermen van kinderen tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag. Uit het toezicht van de inspectie, en met name uit de calamiteiten die jeugdzorginstellingen bij de inspectie melden, blijkt dat (het vermoeden van) seksueel grensoverschrijdend gedrag veelvuldig voorkomt in de jeugdzorg. Een groot deel van alle calamiteiten die jeugdzorginstellingen bij de inspectie melden, betreft (het vermoeden van) seksueel grensoverschrijdend gedrag.

In 2008 heeft de inspectie onderzoek gedaan naar het beleid van alle residentiële jeugdzorginstellingen op het gebied van seksualiteit. Uit dit onderzoek bleek dat de kwaliteit van het beleid van de jeugdzorginstellingen varieerde. In de periode daarna heeft de inspectie bij zes residentiële jeugdzorginstellingen praktijkonderzoek verricht naar de wijze waarop medewerkers in de begeleiding van cliënten aandacht besteden aan het onderwerp seksualiteit.

In oktober 2012 bracht de Commissie Samson het rapport 'Omringd door zorg, toch niet veilig' uit. De Commissie Samson concludeerde dat kinderen die onder verantwoordelijkheid van de overheid in de jeugdzorg worden geplaatst, onvoldoende worden beschermd tegen seksueel misbruik. Het betreft misbruik door groepsgenoten, hulpverleners, (pleeg)ouders en anderen.

De jeugdzorginstellingen hebben naar aanleiding van het rapport van de Commissie Samson onder aanvoering van Jeugdzorg Nederland een kwaliteitskader ontwikkeld, specifiek gericht op het voorkomen van seksueel misbruik. Hiertoe is de Commissie Rouvoet ingesteld, die in mei 2013 het Kwaliteitskader voorkomen seksueel misbruik in de jeugdzorg heeft vastgesteld en overhandigd aan Jeugdzorg Nederland. Het kwaliteitskader bevat een groot aantal acties en is van toepassing op alle jeugdzorgorganisaties.

De inspectie heeft bij zevenentwintig jeugdzorginstellingen, die residentiële jeugdzorg, jeugdzorg^{plus} en/of pleegzorg bieden, onderzoek gedaan naar het voorkomen van seksueel grensoverschrijdend gedrag. De inspectie heeft geoordeeld dat bijna alle bezochte instellingen voldoende handelen om seksueel grensoverschrijdend gedrag te voorkomen. Bij nagenoeg alle instellingen heeft de inspectie wel één of meerdere verbeterpunten geconstateerd.

Uit het toezicht blijkt dat het voorkomen van seksueel grensoverschrijdend gedrag bij kinderen inmiddels hoog op de agenda staat van de jeugdzorginstellingen. Het eerdere toezicht van de inspectie naar dit onderwerp, het rapport van de Commissie Samson, het Kwaliteitskader voorkomen seksueel misbruik in de jeugdzorg van de Commissie Rouvoet en de aankondiging en uitvoering van het huidige toezicht hebben hieraan een duidelijke impuls gegeven. De instellingen hebben tot nu toe belangrijke stappen gezet, maar zijn nog niet klaar. Zo zijn ze nog bezig om de acties uit het Kwaliteitskader te implementeren, waarmee de ene instelling verder is dan de

andere. Uit het toezicht van de inspectie blijkt dat de in gang gezette ontwikkeling nog pril en daarmee kwetsbaar is.

De inspectie constateert dat bij een aanzienlijk deel van de jeugdzorginstellingen verbetering nodig is op de volgende onderwerpen:

- dat medewerkers systematisch met kinderen spreken over het onderwerp omgangsvormen, relaties, intimiteit en seksualiteit;
- dat de seksuele ontwikkeling van (pleeg)kinderen een vast onderdeel is van het plan en van de evaluatie van het plan;
- dat risico's op seksueel grensoverschrijdend gedrag periodiek worden ingeschat aan de hand van een gestandaardiseerd risicotaxatie-instrument;
- dat medewerkers structureel worden geschoold in het bevorderen van een gezonde seksuele ontwikkeling en het beschermen tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag;
- dat incidenten met betrekking tot seksueel grensoverschrijdend gedrag goed worden geëvalueerd.

Omdat kinderen in de jeugdzorg kwetsbaar zijn, verwacht de inspectie dat iedere jeugdzorginstelling de aandacht voor het onderwerp 'voorkomen van seksueel grensoverschrijdend gedrag bij kinderen' vasthoudt, de in gang gezette ontwikkeling verder doorzet en aan de slag gaat met de gesignaleerde verbeterpunten. De inspectie verwacht van *alle* jeugdzorginstellingen, ook van de instellingen die niet in dit toezicht zijn betrokken, een sluitende aanpak ter bevordering van een gezonde seksuele ontwikkeling van kinderen en ter voorkoming van seksueel grensoverschrijdend gedrag. De kwaliteit van deze aanpak zal de inspectie in 2015 in een vervolgtoezicht bij een groot aantal jeugdzorginstellingen grondig beoordelen.

Inhoudsopgave

1 Inleiding	7
Aanleiding	7
Het toezicht	8
Leeswijzer	9
2 Uitkomsten toezicht	10
3 Conclusies	20
Eindoordeel	20
Vervolg	20
Verwachtingen van de inspectie	21
Tot slot enkele belangrijke aandachtspunten	21
Bijlage 1 Toetsingskader Voorkomen seksueel grensoverschrijdend gedrag	23
Bijlage 2 Verantwoording	25
Bijlage 3 Eindoordeel en het aantal verbeterpunten van de bezochte instellingen	28

1 Inleiding

Aanleiding

In haar toezicht geeft de Inspectie Jeugdzorg prioriteit aan het beschermen van kinderen tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag. Uit het toezicht van de inspectie, en met name uit de calamiteiten die jeugdzorginstellingen bij de inspectie melden, blijkt dat (het vermoeden van) seksueel grensoverschrijdend gedrag veelvuldig voorkomt in de jeugdzorg. Een groot deel van alle calamiteiten die jeugdzorginstellingen bij de inspectie melden, betreft (het vermoeden van) seksueel grensoverschrijdend gedrag. In 2011 betrof dit 33 meldingen (35% van de in totaal 94 meldingen), in 2012 67 meldingen (52% van de in totaal 130 meldingen) en in 2013 59 meldingen (50% van de in totaal 119 meldingen). De meldingen hebben betrekking op uiteenlopende vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag. In een aantal gevallen betreft het 'experimenteergedrag' van jongeren onderling of vindt het seksueel grensoverschrijdend gedrag buiten de instelling plaats. Naast seksueel grensoverschrijdend gedrag door jongeren onderling, is er sprake van seksueel grensoverschrijdend gedrag door (pleeg)ouders/ verzorgers, hulpverleners en derden.¹

In 2008 heeft de inspectie onderzoek gedaan naar het beleid van alle residentiële jeugdzorginstellingen op het gebied van seksualiteit. Uit dit onderzoek bleek dat de kwaliteit van het beleid van de jeugdzorginstellingen varieerde. De meeste instellingen besteedden in hun seksualiteitsbeleid aandacht aan relevante onderwerpen, zoals wat de instelling beschouwt als seksueel grensoverschrijdend gedrag. In het beleid ontbrak echter veelal aandacht voor de thema's 'reageren op vermoedens van misbruik' en 'deskundigheid'. Aansluitend heeft de inspectie bij zes residentiële jeugdzorginstellingen praktijkonderzoek verricht naar de wijze waarop medewerkers in de begeleiding van kinderen aandacht besteden aan het onderwerp seksualiteit. Het eindoordeel was bij vier instellingen voldoende en bij twee instellingen matig.

In oktober 2012 bracht de Commissie Samson het rapport 'Omringd door zorg, toch niet veilig' uit. De Commissie Samson concludeerde dat kinderen die onder verantwoordelijkheid van de overheid in de jeugdzorg worden geplaatst, onvoldoende worden beschermd tegen seksueel misbruik. Het betreft misbruik door groepsgenoten, hulpverleners, (pleeg)ouders en anderen.

De jeugdzorginstellingen hebben naar aanleiding van het rapport van de Commissie Samson onder aanvoering van Jeugdzorg Nederland een kwaliteitskader ontwikkeld, specifiek gericht op het voorkomen van seksueel misbruik. Hiertoe is de Commissie Rouvoet ingesteld, die in mei 2013 het Kwaliteitskader voorkomen seksueel misbruik in de jeugdzorg heeft vastgesteld en overhandigd aan Jeugdzorg Nederland. Uitgangspunt van het kwaliteitskader is dat instellingen, medewerkers en pleeggezinnen moeten zijn toegerust om signalen van seksueel misbruik te herkennen, deze bespreekbaar te maken, adequaat in te grijpen en kinderen die seksueel misbruikt zijn te

¹ Zie het Jaarbericht 2013 van de Inspectie Jeugdzorg op www.inspectiejeugdzorg.nl.

behandelen. Het kwaliteitskader bevat een groot aantal acties en is van toepassing op alle jeugdzorgorganisaties.

Het toezicht

In het voorjaar van 2014 heeft de inspectie onderzoek gedaan naar de mate waarin jeugdzorginstellingen kinderen² beschermen tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag. Doel van het onderzoek was om te beoordelen of jeugdzorginstellingen adequaat handelen om seksueel grensoverschrijdend gedrag bij kinderen te voorkomen.

Tijdens het toezicht waren de instellingen nog bezig met de implementatie van de acties uit het kwaliteitskader van de Commissie Rouvoet. Het geformuleerde tijdpad voor deze acties loopt van 1 oktober 2013 tot en met 1 oktober 2014. Voor één van de te nemen acties, het gebruiken van een risicotaxatie-instrument inclusief informatie over de seksuele ontwikkeling van het kind, is de termijn verschoven omdat een dergelijk instrument nog niet beschikbaar was. Op verzoek van Jeugdzorg Nederland met financiering door het ministerie van VWS ontwikkelt het NJi (Nederlands Jeugdinstituut) in 2014 dit risicotaxatie-instrument.

Het toezicht van de inspectie richt zich op alle vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag, waaronder seksueel misbruik. Ook richt het toezicht zich op het bevorderen van een gezonde seksuele ontwikkeling. Reden hiervoor is dat dit kan worden gezien als een preventieve maatregel om seksueel grensoverschrijdend gedrag te voorkomen. Bovendien is dit sowieso een belangrijke ontwikkelingstaak waaraan jeugdzorginstellingen bij alle kinderen aandacht moeten besteden. Het gaat in de jeugdzorg om kwetsbare kinderen, soms met een verleden van seksueel grensoverschrijdend gedrag, die in een niet natuurlijke omgeving verblijven; zij wonen in een leefgroep/gezinshuis of pleeggezin met andere, vaak kwetsbare, kinderen die niet hun zus(je) of broer(tje) zijn en met volwassenen die niet hun ouders zijn. Daarom vindt de inspectie het belangrijk dat de seksuele ontwikkeling van ieder kind standaard een aandachtspunt is in de hulpverlening. De inspectie verwacht van de instellingen een sluitende aanpak om zowel een gezonde seksuele ontwikkeling van kinderen te bevorderen als hen te beschermen tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag.

Het onderzoek heeft zich gericht op de volgende vier thema's:

1. aandacht besteden aan een gezonde seksuele ontwikkeling;
2. handelen bij risico's op seksueel grensoverschrijdend gedrag;
3. handelen bij (vermoedens van) seksueel grensoverschrijdend gedrag;
4. randvoorwaarden om een gezonde seksuele ontwikkeling van kinderen te bevorderen en hen te beschermen tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag.

² Met kinderen wordt bedoeld op de leeftijds categorie van 0 tot 18 jaar.

In het toetsingskader dat de inspectie voor dit toezicht heeft opgesteld, zijn de verwachtingen van de inspectie ten aanzien van de vier thema's nader uitgewerkt in criteria en indicatoren (zie bijlage 1).³ Het toezicht sluit aan bij de acties uit het kwaliteitskader van de Commissie Rouvoet. Daar waar de Commissie Rouvoet toeziet op de implementatie van het kwaliteitskader door de instellingen, richt de inspectie haar onderzoek op de vraag of de werkwijze van de jeugdzorginstellingen er in de praktijk voor zorgt dat medewerkers het risico voor kinderen in de jeugdzorg om slachtoffer of pleger te worden van seksueel grensoverschrijdend gedrag weten te beperken.

De inspectie heeft het toezicht uitgevoerd bij zevenentwintig instellingen, die residentiële jeugdzorg, jeugdzorg^{plus} en/of pleegzorg bieden. Het toezicht bestond ondermeer uit interviews met uitvoerend medewerkers, gedragswetenschappers, managers, jongeren en pleegouders, en een dossiertoets. De werkwijze is nader beschreven in bijlage 2. De bezochte instellingen zijn vermeld in bijlage 3.

Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft de uitkomsten van het toezicht aan de hand van de vier thema's en hoofdstuk 3 bevat de conclusies. Bijlage 1 bevat het toetsingskader, bijlage 2 een verantwoording van de werkwijze en bijlage 3 een overzicht van de bezochte instellingen inclusief het eindoordeel en het aantal verbeterpunten per instelling.

³ In dit toezicht heeft de inspectie ook de Meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling betrokken. Nagegaan is of instellingen gebruik maken van de meldcode in geval van (vermoedens van) seksueel misbruik. In 2012 en 2013 onderzocht de inspectie reeds de aanwezigheid van de meldcode, zie www.inspectiejeugdzorg.nl.

2 Uitkomsten toezicht

In dit hoofdstuk geeft de inspectie de uitkomsten van het toezicht voor de vier thema's weer. Eerst volgt het oordeel van de inspectie over het thema. Vervolgens worden de scores op het thema in een figuur weergegeven. In ieder figuur staat zowel de eindscore van de inspectie over het thema als de scores op de onderliggende indicatoren. Daarna volgt een toelichting met de feitelijke bevindingen: wat de inspectie tijdens de toezichten heeft gehoord en gezien, gevolgd door de verbeterpunten.

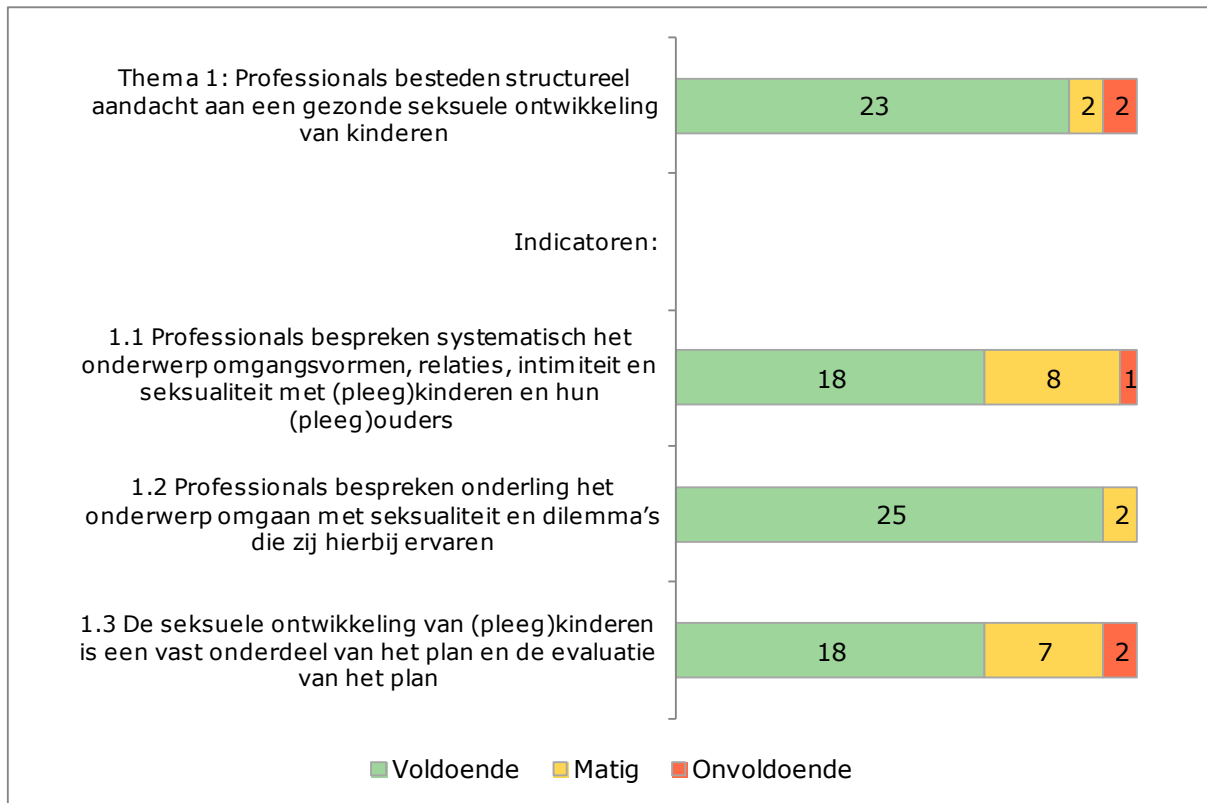
Om tot een oordeel over een thema te komen heeft de inspectie de scores op de onderliggende indicatoren samengenomen en gewogen. De inspectie heeft hiervoor beslisregels opgesteld (zie voor een nadere toelichting bijlage 2). Omdat de instellingen nog aan de slag zijn met het implementeren van de acties uit het Kwaliteitskader voorkomen seksueel misbruik in de jeugdzorg en nog bezig zijn met het doorontwikkelen van hun aanpak, was het ten tijde van het toezicht geen eis van de inspectie dat de bezochte instellingen op *alle* onderliggende indicatoren een 'voldoende' scoorden om op themaniveau toch een 'voldoende' te krijgen.

Thema 1 Aandacht besteden aan een gezonde seksuele ontwikkeling

Oordeel

Bijna alle bezochte instellingen besteden structureel aandacht aan een gezonde seksuele ontwikkeling van kinderen. Wel heeft het merendeel van de instellingen één of meerdere verbeterpunten.

Figuur 1 Aandacht besteden aan een gezonde seksuele ontwikkeling

Het systematisch spreken over seksualiteit met kinderen en ouders

Bij de helft van de bezochte residentiële en jeugdzorg^{plus} instellingen bespreken medewerkers *systematisch* het onderwerp omgangsvormen, relaties, intimiteit en seksualiteit met kinderen en hun ouders. Medewerkers zien het als een normaal onderdeel van hun werk om hier regelmatig met kinderen en hun ouders over te spreken en hier ook afspraken over te maken. Op de groepen spreken medewerkers gericht met de kinderen over dit onderwerp tijdens de groepsgesprekken en in individuele (mentor)gesprekken. Er worden verschillende methoden gebruikt om het gesprek op gang te brengen. Ook spreken medewerkers terloops met kinderen over dit onderwerp, zoals naar aanleiding van een televisieprogramma dat op de groep wordt bekeken.

Pleegzorgwerkers van de zeven bezochte pleegzorginstellingen bespreken met pleegouders hoe zij met hun pleegkinderen over het onderwerp omgangsvormen, relaties, intimiteit en seksualiteit kunnen spreken.

Verbeterpunt bij bijna de helft van de bezochte residentiële en jeugdzorg^{plus} instellingen is dat medewerkers niet standaard met *alle* kinderen over dit onderwerp spreken, maar alleen als hiervoor concrete aanleiding bestaat of als het onderwerp toevallig ter sprake komt. De aanpak van deze medewerkers is meer reactief; zij bespreken dit onderwerp met name tijdens de (groeps)gesprekken die toevallig plaatsvinden.

Het onderling spreken over het onderwerp seksualiteit

Bij nagenoeg alle instellingen bespreken medewerkers onderling het onderwerp omgaan met seksualiteit en de dilemma's die zij hierbij ervaren. Deze onderwerpen komen regelmatig aan de orde in teamoverleggen, casusbesprekingen en werkoverleggen. Gedragswetenschappers spelen hierbij een belangrijke rol. Zij zien het als hun taak erop toe te zien dat regelmatig aandacht wordt besteed aan dit onderwerp. Medewerkers bespreken ook met elkaar hoe zij met kinderen over seksualiteit praten. Daarnaast denken medewerkers erover na hoe zij zich ten opzichte van de kinderen moeten opstellen. Met collega's en gedragswetenschappers spreken zij over de onderwerpen afstand/nabijheid, ongepast gedrag en de dilemma's die dit met zich meebrengt, zoals of bepaalde kleding wel of niet gepast is, of ze ongevraagd de kamer van een kind binnen mogen, of ze mogen stoeien met kinderen, of ze alleen met een (pleeg)kind op zijn of haar kamer mogen zijn et cetera. Binnen de meeste instellingen is het normaal om elkaar op ongewenst gedrag aan te spreken.

De seksuele ontwikkeling als onderdeel van het plan

Bij tweederde van de instellingen is de seksuele ontwikkeling van (pleeg)kinderen een onderdeel van het plan⁴ en de evaluatie van het plan. Bij deze instellingen wordt de seksuele ontwikkeling in het plan uitgewerkt in concrete doelen en middelen en komt dit ook terug in de evaluatie van het plan. Een deel van deze instellingen kiest ervoor om de seksuele ontwikkeling van kinderen standaard in (de evaluatie van) het plan op te nemen. Sommige medewerkers geven aan het prettig te vinden als het onderwerp 'seksuele ontwikkeling' een vast onderdeel van het format van het plan is, omdat dit hen 'legitimeert' om hier vanaf de start van de hulp met het kind en diens ouder(s) over in gesprek te gaan. Andere instellingen kiezen ervoor om de seksuele ontwikkeling alleen in het plan op te nemen als is ingeschat dat de seksuele ontwikkeling van het betreffende kind specifieke aandacht nodig heeft.

Omdat het werken aan een gezonde seksuele ontwikkeling samenhangt met andere ontwikkelingstaken, zoals het vergroten van het gevoel van eigenwaarde, het leren grenzen stellen, het weerbaar zijn, het invulling geven aan vriendschappen enzovoort, kiezen sommige instellingen ervoor om deze ontwikkelingstaken met elkaar te integreren in het plan. Op deze manier wordt ook tegemoet gekomen aan de wens van sommige kinderen om in het plan niet expliciet stil te staan bij hun seksuele ontwikkeling, omdat zij er moeite mee hebben dat hun ouders dit lezen.

Verbeterpunt is dat bij een derde van de bezochte instellingen in het hulpverleningsplan onvoldoende aandacht wordt besteed aan de seksuele ontwikkeling van het kind, ook niet als is ingeschat dat de seksuele ontwikkeling van het betreffende kind specifieke aandacht nodig heeft. Ook komt het voor dat instellingen problemen rondom de seksuele ontwikkeling van een kind wel in het plan benoemen, maar deze onvoldoende uitwerken in concrete doelen en middelen en dit evenmin terug laten komen bij de evaluatie van het plan.

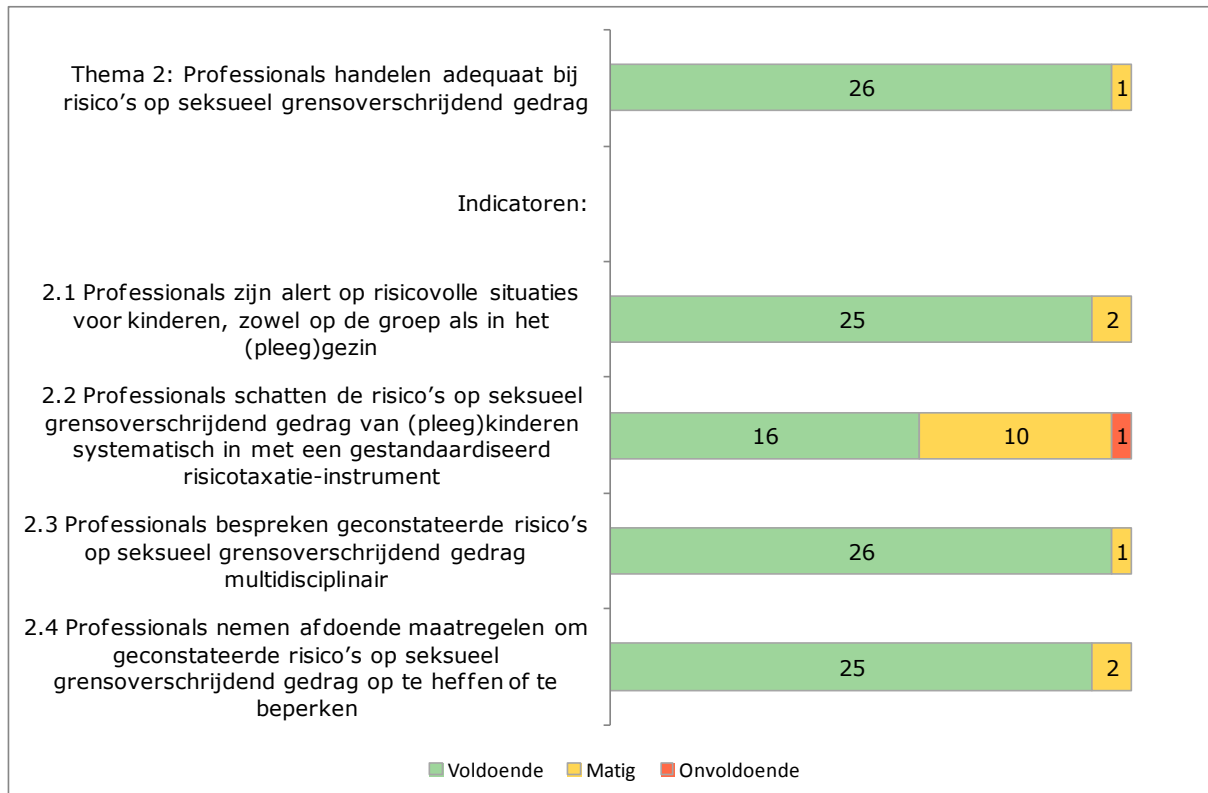
⁴ Onder 'het plan' worden alle vormen van individuele plannen bedoeld, zoals hulpverleningsplan, begeleidingsplan, behandelplan, plan van aanpak.

Thema 2 Handelen bij risico's op seksueel grensoverschrijdend gedrag

Oordeel

Nagenoeg alle bezochte instellingen handelen adequaat bij risico's op seksueel grensoverschrijdend gedrag. De helft van de instellingen heeft wel één of meerdere verbeterpunten.

Figuur 2 Handelen bij risico's op seksueel grensoverschrijdend gedrag

Alertheid op risicovolle situaties

Medewerkers zijn alert op risicovolle situaties voor kinderen, zowel op de groep als in het (pleeg)gezin. Ze zijn zich bewust van de risico's die inherent zijn aan de doelgroep (kwetsbare jongeren) en het type zorg (pleegzorg, residentiële zorg, en jeugdzorg^{plus}). Ze kunnen voorbeelden noemen van deze risico's, zoals de groepssamenstelling, het toezicht 's nachts, het terrein van de instelling, het zicht hebben op de situatie van het pleegkind in het pleeggezin.

De meeste pleegzorgwerkers geven aan pleegkinderen met enige regelmaat alleen te spreken om zicht te krijgen op de situatie van de pleegkinderen.

Het inschatten van risico's

Medewerkers van de zeven bezochte pleegzorginstellingen schatten de risico's op seksueel grensoverschrijdend gedrag systematisch in aan de hand van een gestandaardiseerd risicotaxatie-instrument, zoals de risicotaxatielijst CIV (Checklist Indicatoren Veiligheid) die enkele items over seksueel grensoverschrijdend gedrag bevat.

De helft van de bezochte residentiële jeugdzorginstellingen schat risico's op seksueel grensoverschrijdend gedrag in aan de hand van een gestandaardiseerd risicotaxatie-instrument.

Verbeterpunt is dat bij de helft van de bezochte residentiële instellingen risico's op seksueel grensoverschrijdend gedrag nog niet worden ingeschat aan de hand van een gestandaardiseerd risicotaxatie-instrument. Knelpunt hierbij is dat er nog geen risicotaxatie-instrument beschikbaar is dat specifiek ingaat op de deze risico's (zie ook de Inleiding). Tot die tijd verwacht de inspectie van de instellingen dat zij risico's inschatten met de bestaande risicotaxatie-instrumenten en dat zij daarnaast specifiek stilstaan bij de risico's op seksueel grensoverschrijdend gedrag, door het in kaart brengen van de risicovolle en beschermende factoren in het leven van het kind op dit punt.

Een ander *verbeterpunt* is dat bij een aantal van de instellingen alleen bij de start van de hulpverlening een risico-inschatting wordt gemaakt en dat dit later niet nogmaals gebeurt, ook niet als er risico's zijn gesignaleerd.

Het multidisciplinair bespreken van risico's

Medewerkers bespreken de geconstateerde risicovolle situaties met elkaar en met de gedragswetenschappers. Ook als er later in het hulpverleningstraject risico's op seksueel grensoverschrijdend gedrag worden gesignaleerd, overleggen zij direct met collega's en de gedragswetenschapper. 'Signs of Safety' wordt regelmatig ingezet, als een als bruikbaar ervaren methodiek om signalen van onveiligheid te bespreken.

Het nemen van afdoende maatregelen

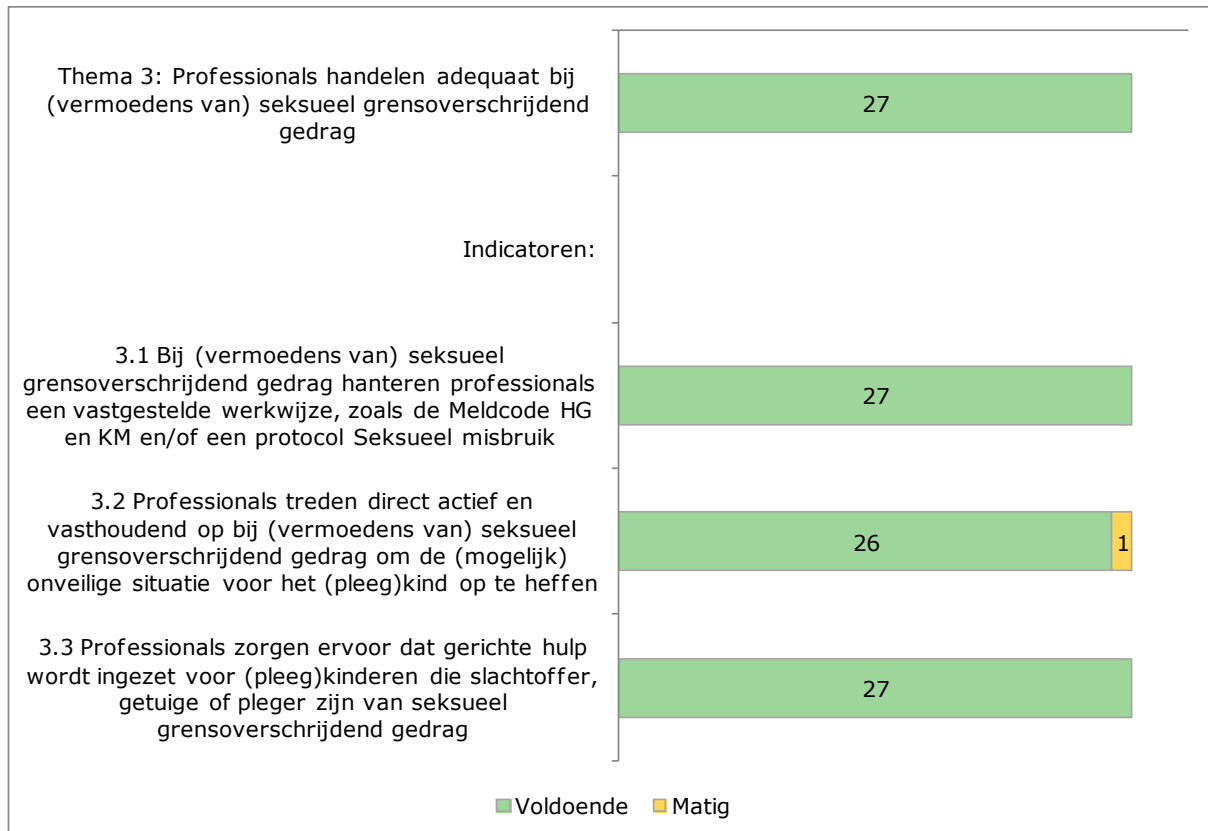
Medewerkers van bijna alle instellingen nemen afdoende maatregelen om geconstateerde risico's op seksueel grensoverschrijdend gedrag op te heffen of te beperken. Zo wordt bijvoorbeeld op sommige kinderen extra zicht gehouden, worden kinderen met een bepaalde problematiek niet samen geplaatst of wordt een veiligheidsplan opgesteld.

Thema 3 Handelen bij (vermoedens van) seksueel grensoverschrijdend gedrag

Oordeel

Alle bezochte instellingen handelen adequaat bij (vermoedens van) seksueel grensoverschrijdend gedrag.

Figuur 3 Handelen bij (vermoedens van) seksueel grensoverschrijdend gedrag

Een vastgestelde werkwijze hanteren

Medewerkers hanteren bij (een vermoeden van) seksueel grensoverschrijdend gedrag een vastgestelde werkwijze van de instelling. In deze werkwijze zijn de stappen verwerkt van de Meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling en/of een Protocol seksueel misbruik. Het Vlaggensysteem wordt veel genoemd als een geschikte methodiek om seksueel gedrag te kunnen duiden en om te kunnen bepalen of er sprake is van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Verder wordt bij vermoedens van seksueel grensoverschrijdend gedrag standaard de gedragswetenschapper en/of de aandachtsfunctionaris (Seksualiteit en/of Kindermishandeling) ingeschakeld.

Direct actief en vasthoudend optreden

Medewerkers treden direct actief en vasthoudend op bij (een vermoeden van) seksueel grensoverschrijdend gedrag om de (mogelijk) onveilige situatie voor het (pleeg)kind op te heffen. Zij betrekken hierbij het betrokken kind/kinderen, het gezin de gedragswetenschapper, Bureau Jeugdzorg en andere betrokkenen. 'Signs of Safety' wordt geregeld ingezet om onveilige situaties gericht aan te pakken.

Aandachtspunt voor veel van de bezochte instellingen is het zorgvuldig vastleggen van de gemaakte afspraken op casusniveau naar aanleiding van (een vermoeden van) seksueel grensoverschrijdend gedrag. De afspraken die medewerkers maken over wie wanneer wat doet naar aanleiding van het (vermoeden van) seksueel grensoverschrijdend gedrag worden vaak niet helder vastgelegd. Hierdoor is de bewaking van de gemaakte afspraken niet goed mogelijk.

Het inzetten van gerichte hulp

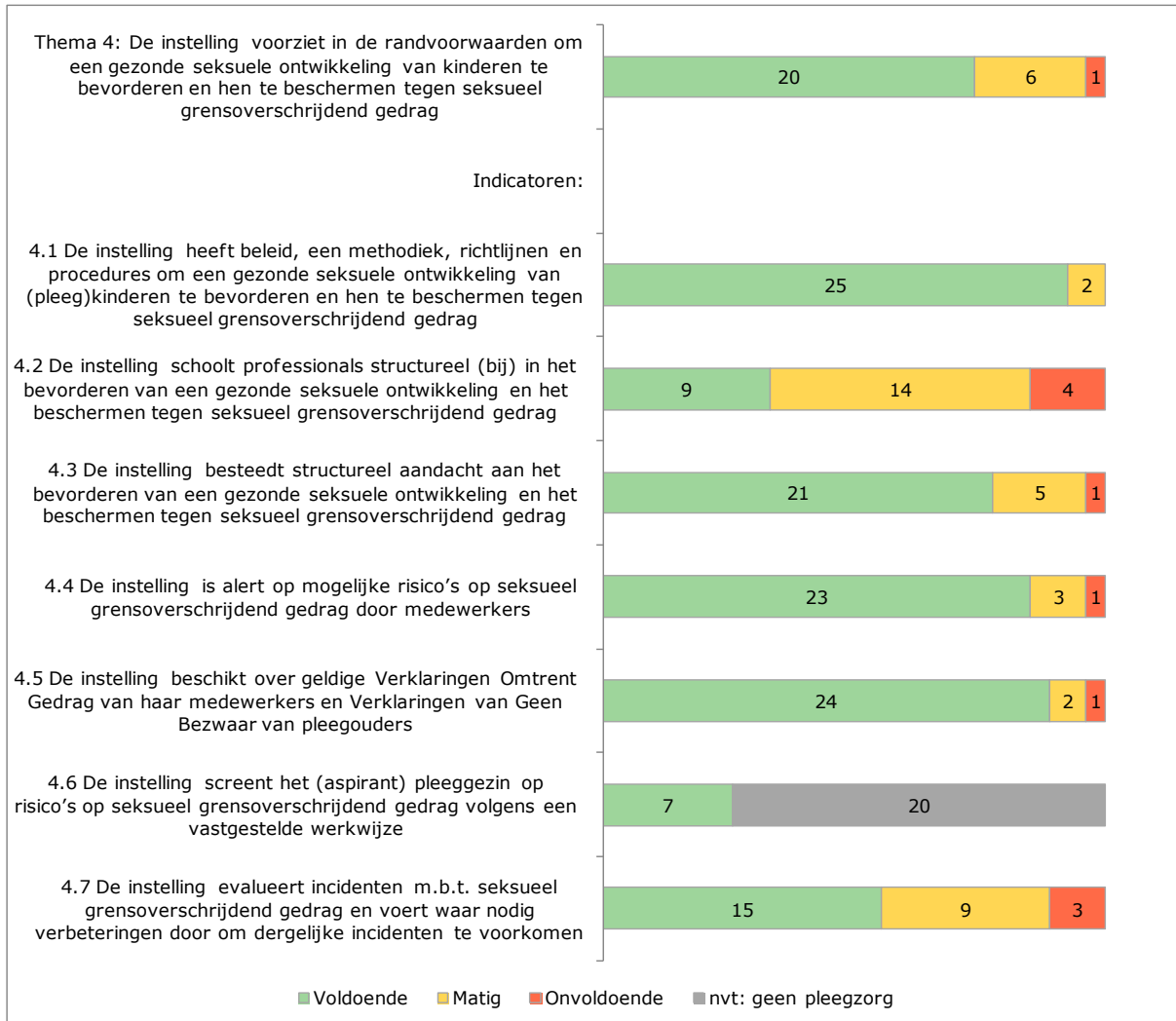
De instellingen zetten gerichte hulp in voor zowel slachtoffers als plegers van seksueel grensoverschrijdend gedrag, onder meer door het inschakelen van gespecialiseerde instanties en de inzet van effectief gebleken methodes zoals cognitieve gedragstherapie en EMDR ('Eye Movement Desensitization and Reprocessing').

Thema 4 Randvoorwaarden

Oordeel

Bij driekwart van de bezochte instellingen zijn de randvoorwaarden voldoende aanwezig om een gezonde seksuele ontwikkeling van kinderen te bevorderen en hen te beschermen tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag. Bijna alle instellingen hebben wel één of meerdere verbeterpunten.

Figuur 4 Randvoorwaarden om een gezonde seksuele ontwikkeling te bevorderen en kinderen te beschermen tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag

Beleid, methodiek, richtlijnen en procedures

Nagenoeg alle instellingen hebben beleid ontwikkeld, waarin aandacht is voor het bevorderen van een gezonde seksuele ontwikkeling van kinderen en het beschermen tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag. Daarnaast hebben de instellingen een groot aanbod aan methodieken, met bijvoorbeeld spelletjes, materiaalcoffers, richtlijnen en procedures. Sommige instellingen hebben een uitgebreide intranetsite, waar medewerkers allerlei informatie, methodieken, trainingen en dergelijke over dit onderwerp kunnen vinden.

Scholing

Een derde van de instellingen heeft medewerkers structureel geschoold in het bevorderen van een gezonde seksuele ontwikkeling en het beschermen tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag.

Verbeterpunt is dat de structurele scholing bij tweederde van de bezochte instellingen nog niet voldoende is. Bijna alle instellingen hebben deze onderwerpen opgenomen in hun scholingsplan, maar de meeste instellingen zijn nog bezig om al hun medewerkers hierin (bij) te scholen. De scholing gebeurt veelal aan de hand van het Vlaggensysteem. Uit het toezicht blijkt dat medewerkers die getraind zijn in het Vlaggensysteem deze methodiek erg bruikbaar vinden, omdat dit hen helpt om met hun collega's en de kinderen in gesprek te gaan over het onderwerp seksualiteit en om seksueel gedrag te kunnen duiden. Daarnaast hebben veel instellingen wel het voornemen om (interne) trainingen voor medewerkers te herhalen, maar gebeurt dit in de praktijk nog weinig. Medewerkers geven aan behoefte te hebben aan bijscholing en/of verdiepende scholing, bijvoorbeeld in het praten over dit onderwerp met specifieke doelgroepen.

Structureel aandacht besteden aan het onderwerp seksualiteit

Driekwart van de instellingen besteedt structureel aandacht aan het bevorderen van een gezonde seksuele ontwikkeling en het beschermen tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag. Deze instellingen hebben dit onderwerp structureel belegd in diverse overleggen, zoals in teamoverleg en casuïstiekoverleg. Ook hebben zij vaak een werkgroep of consultatieteam waarbinnen het onderwerp seksualiteit is belegd. Bijna alle instellingen hebben een of meerdere aandachtsfunctionarissen die het onderwerp op de agenda houden en beschikbaar zijn voor vragen over bijvoorbeeld seksuele ontwikkeling en seksueel grensoverschrijdend gedrag.

Alertheid op mogelijke risico's

De meeste instellingen zijn alert op mogelijke risico's op seksueel grensoverschrijdend gedrag door medewerkers. Instellingen hebben een gedragscode voor medewerkers opgesteld, die bekend is bij medewerkers. Ook besteedt een deel van de instellingen inmiddels aandacht aan het onderwerp seksueel grensoverschrijdend gedrag tijdens functioneringsgesprekken en sollicitatiegesprekken, bijvoorbeeld door te bespreken hoe medewerkers omgaan met 'afstand-nabijheid' en de dilemma's die zij hierbij ervaren. Zij vinden het vanzelfsprekend dit onderwerp in personeelsgesprekken aan te kaarten en hebben hier een manier voor ontwikkeld die werkt.

Verklaringen Omtrent Gedrag

Bijna alle instellingen beschikken over de wettelijk vereiste Verklaringen Omtrent Gedrag (VOG's) van al hun medewerkers. Aan de drie instellingen die tijdens het toezicht nog niet voldeden aan deze wettelijke eis, heeft de inspectie gevraagd direct maatregelen te treffen om dit alsnog op orde te brengen. De inspectie ziet hierop toe.

Een deel van de instellingen vernieuwt de VOG's inmiddels al periodiek. Dat is van belang, omdat het vanaf 1 januari 2015 een wettelijke eis is dat VOG's niet ouder zijn dan drie jaar.

Verklaringen van Geen Bezwaar en het screenen van pleeggezinnen

De zeven bezochte pleegzorginstellingen beschikken over Verklaringen van Geen Bezwaar (VGB's) van pleegouders en screenen (aspirant) pleeggezinnen op risico's op seksueel grensoverschrijdend gedrag volgens een vastgestelde werkwijze.

Het evalueren van incidenten

Ruim de helft van de instellingen evalueert incidenten op het gebied van seksueel grensoverschrijdend gedrag en voert waar nodig verbeteringen door om dergelijke incidenten te voorkomen.

Verbeterpunt is dat bijna de helft van de bezochte instellingen incidenten niet voldoende evalueert. Bij veel instellingen ontbreekt een inhoudelijke kwalitatieve analyse van de geregistreerde incidenten op instellingsniveau, waarin wordt nagegaan wat de omstandigheden waren waaronder de incidenten hebben plaatsgevonden, welke mogelijke oorzaken aan de incidenten ten grondslag hebben gelegen en welke verbetermaatregelen nodig zijn.

3 Conclusies

Eindoordeel

De inspectie heeft bij zevenentwintig jeugdzorginstellingen, die residentiële jeugdzorg, jeugdzorg^{plus} en/of pleegzorg bieden, onderzoek gedaan naar het voorkomen van seksueel grensoverschrijdend gedrag. De inspectie heeft geoordeeld dat bijna alle bezochte instellingen voldoende handelen om seksueel grensoverschrijdend gedrag te voorkomen. Bij nagenoeg alle instellingen heeft de inspectie wel één of meerdere verbeterpunten geconstateerd. Het handelen van twee instellingen is als *goed* beoordeeld, van tweeëntwintig instellingen als *voldoende* en van drie instellingen als *matig*.

Het voorkomen van seksueel grensoverschrijdend gedrag bij kinderen blijkt inmiddels hoog op de agenda te staan van de jeugdzorginstellingen. Eerder toezicht van de inspectie tussen 2008 en 2010 naar dit onderwerp, het rapport van de Commissie Samson, het Kwaliteitskader voorkomen seksueel misbruik in de jeugdzorg van de Commissie Rouvoet en de aankondiging en uitvoering van het huidige toezicht hebben hier een duidelijke impuls aan gegeven. De instellingen hebben tot nu toe belangrijke stappen gezet, maar zijn nog niet klaar. Zo zijn ze nog bezig om de acties uit het Kwaliteitskader te implementeren, waarmee de ene instelling verder is dan de andere. Uit het toezicht van de inspectie blijkt dat de in gang gezette ontwikkeling nog pril en daarmee kwetsbaar is.

De inspectie constateert dat bij een aanzienlijk deel van de jeugdzorginstellingen verbetering nodig is op de volgende onderwerpen:

- dat medewerkers systematisch met kinderen spreken over het onderwerp omgangsvormen, relaties, intimiteit en seksualiteit;
- dat de seksuele ontwikkeling van (pleeg)kinderen een vast onderdeel is van het plan en van de evaluatie van het plan;
- dat risico's op seksueel grensoverschrijdend gedrag periodiek worden ingeschat aan de hand van een gestandaardiseerd risicotaxatie-instrument;
- dat medewerkers structureel worden geschoold in het bevorderen van een gezonde seksuele ontwikkeling en het beschermen tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag;
- dat incidenten met betrekking tot seksueel grensoverschrijdend gedrag goed worden geëvalueerd.

Vervolg

De inspectie heeft de in het toezicht betrokken instellingen schriftelijk geïnformeerd over de bevindingen, het oordeel en de door te voeren verbeterpunten. Tevens zijn de betreffende

provincies/ stadsregio's en in het geval van jeugdzorg^{plus} instellingen het ministerie van VWS hierover geïnformeerd. Inmiddels hebben de instellingen de inspectie desgevraagd laten weten hoe zij de geconstateerde verbeterpunten omzetten in concrete maatregelen, inclusief termijnen waarbinnen deze maatregelen geïmplementeerd moeten zijn. De inspectie volgt de voortgang en het resultaat van de verbeteracties bij de bezochte instellingen in het reguliere toezicht. Van de drie instellingen die een eindoordeel 'matig' hebben gekregen, verlangt de inspectie bovendien dat zij een interne audit uitvoeren naar de gesignaleerde verbeterpunten, en de inspectie eind 2014 over de uitkomst rapporteren.

Verwachtingen van de inspectie

Omdat kinderen in de jeugdzorg kwetsbaar zijn, verwacht de inspectie dat iedere jeugdzorginstelling de aandacht voor het onderwerp 'voorkomen van seksueel grensoverschrijdend gedrag bij kinderen' vasthoudt, de in gang gezette ontwikkeling verder doorzet en aan de slag gaat met de gesignaleerde verbeterpunten. De inspectie verwacht van *alle* jeugdzorginstellingen, ook van de instellingen die niet in dit toezicht zijn betrokken, een sluitende aanpak ter bevordering van een gezonde seksuele ontwikkeling van kinderen en ter voorkoming van seksueel grensoverschrijdend gedrag. De kwaliteit van deze aanpak zal de inspectie in 2015 in een vervolgtoezicht bij een groot aantal jeugdzorginstellingen grondig beoordelen.

Tot slot enkele belangrijke aandachtspunten

Tijdens het toezicht is het de inspectie opgevallen dat medewerkers aangeven soms risicomijdend gedrag richting kinderen te vertonen. Mogelijk is dit een ongewenst neveneffect van de grote aandacht voor het voorkomen van seksueel misbruik. Dit leidt in sommige gevallen tot een bepaalde kilte en afstandelijkheid in de omgang met kinderen. Voorbeelden hiervan zijn dat (jonge) kinderen niet fysiek worden getroost, er niet wordt geknuffeld of gestoeid en kinderen met een zwembroek aan in bad moeten. Deze omgangsvormen staan soms letterlijk in de gedragscode voor medewerkers genoemd. Daarnaast is het van belang dat seksueel gedrag van kinderen niet te snel en onnodig wordt geproblematiseerd. Medewerkers moeten met elkaar in gesprek blijven over deze ingewikkelde dilemma's. Ook is het belangrijk dat de instellingen, liefst met elkaar, stilstaan bij deze dilemma's.

De inspectie vindt het belangrijk dat risico's op seksueel grensoverschrijdend gedrag worden ingeschat aan de hand van een risicotaxatie-instrument. Een knelpunt voor de instellingen is dat een dergelijk instrument nog niet voor handen is. Daarom is het van belang dat het risicotaxatie-instrument dat het NJi (Nederlands Jeugdinstituut) thans ontwikkelt op korte termijn beschikbaar komt. Dit risicotaxatie-instrument moet een geschikte aanvulling vormen op de reeds bestaande en

gevalideerde risicotaxatie-instrumenten, specifiek voor het onderdeel seksueel grensoverschrijdend gedrag, zodat het instrument relatief eenvoudig door de instellingen kan worden ingepast in hun huidige wijze van risico-inschattingen.

Een ander aandachtspunt uit het toezicht is dat ondanks een toegenomen alertheid van jeugdzorginstellingen op seksueel grensoverschrijdend gedrag, er bij veel instellingen sprake is van een gering aantal geregistreerde incidenten van seksueel grensoverschrijdend gedrag.⁵ Dit terwijl uit het onderzoek van de Commissie Samson en de Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen⁶, blijkt dat veel kinderen, en zeker kwetsbare kinderen binnen de jeugdzorg, slachtoffer worden van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Dit vraagt om een groeiende alertheid bij medewerkers op mogelijke incidenten van seksueel grensoverschrijdend gedrag en om een nadere reflectie van instellingen op deze discrepantie.

Het voorbereiden op de aanstaande transitie en daarmee gepaard gaande transformatie van de jeugdzorg, vraagt veel inspanningen van de jeugdzorginstellingen. Dit verplicht hen tot het stellen van prioriteiten, ook richting medewerkers. Medewerkers geven aan dat er in deze tijd veel op hen afkomt, veel van hen wordt gevraagd en er veel onzekerheden zijn. Belangrijk is dat de aandacht voor de gezonde seksuele ontwikkeling van kinderen en voor het beschermen van kinderen tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag ook in de nieuwe situatie gewaarborgd blijft.

⁵ De inspectie maakt in haar werkwijze een onderscheid tussen *incidenten* en *calamiteiten*. Afgesproken is dat instellingen incidenten zelf registreren en periodiek analyseren en hierover jaarlijks aan de inspectie rapporteren. De inspectie beoordeelt de jaarlijkse incidentenrapportages van de jeugdzorginstellingen. Afgesproken is dat instellingen calamiteiten die zich hebben voorgedaan direct melden bij de inspectie. De inspectie analyseert en beoordeelt de inhoud van deze meldingen en bepaalt welke vervolgacties nodig zijn.

⁶ Op goede grond: De aanpak van seksueel geweld tegen kinderen. Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen (2014).

Bijlage 1 Toetsingskader Voorkomen seksueel grensoverschrijdend gedrag

Thema 1 Aandacht besteden aan een gezonde seksuele ontwikkeling.	
1.	Professionals besteden structureel aandacht aan een gezonde seksuele ontwikkeling van kinderen. Verwachtingen: 1.1 Professionals bespreken systematisch het onderwerp omgangsvormen, relaties, intimiteit en seksualiteit met (pleeg)kinderen en hun (pleeg)ouders. 1.2 Professionals bespreken onderling het onderwerp omgaan met seksualiteit en dilemma's die zij hierbij ervaren. 1.3 De seksuele ontwikkeling van (pleeg)kinderen is een vast onderdeel van het plan ⁷ en de evaluatie van het plan.
Thema 2 Handelen bij risico's op seksueel grensoverschrijdend gedrag.	
2.	Professionals handelen adequaat bij risico's op seksueel grensoverschrijdend gedrag. Verwachtingen: 2.1 Professionals zijn alert op risicovolle situaties voor kinderen, zowel op de groep als in het (pleeg)gezin. 2.2 Professionals schatten de risico's op seksueel grensoverschrijdend gedrag van (pleeg)kinderen systematisch in aan de hand van een gestandaardiseerd risicotaxatie-instrument. ⁸ 2.3 Professionals bespreken geconstateerde risico's op seksueel grensoverschrijdend gedrag multidisciplinair. 2.4 Professionals nemen afdoende maatregelen om geconstateerde risico's op seksueel grensoverschrijdend gedrag op te heffen of te beperken.

⁷ Onder 'het plan' worden alle vormen van individuele plannen bedoeld, zoals hulpverleningsplan, begeleidingsplan, behandelplan, plan van aanpak.

⁸ Een risicotaxatie-instrument dat specifiek ingaat op risico's op seksueel grensoverschrijdend gedrag is ten tijde van het inspectie-onderzoek nog niet beschikbaar, maar is in ontwikkeling door het NJi (Nederlands Jeugdinstituut). Dit heeft de inspectie meegewogen in haar beoordeling van deze indicator.

Thema 3

Handelen bij (vermoedens van) seksueel grensoverschrijdend gedrag.

3. *Professionals handelen adequaat bij (vermoedens van) seksueel grensoverschrijdend gedrag.*

Verwachtingen:

- 3.1 *Bij (vermoedens van) seksueel grensoverschrijdend gedrag hanteren professionals een vastgestelde werkwijze, zoals de Meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling en/of een protocol Seksueel misbruik.*
- 3.2 *Professionals treden direct actief en vasthoudend op bij (vermoedens van) seksueel grensoverschrijdend gedrag om de (mogelijk) onveilige situatie voor het (pleeg)kind op te heffen.*
- 3.3 *Professionals zorgen ervoor dat gerichte hulp wordt ingezet voor (pleeg)kinderen die slachtoffer, getuige of pleger zijn van seksueel grensoverschrijdend gedrag.*

Thema 4

Randvoorwaarden om een gezonde seksuele ontwikkeling te bevorderen en kinderen te beschermen tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag.

4. *De instelling voorziet in de randvoorwaarden om een gezonde seksuele ontwikkeling van kinderen te bevorderen en hen te beschermen tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag.*

Verwachtingen:

- 4.1 *De instelling heeft beleid, een methodiek, richtlijnen en procedures om een gezonde seksuele ontwikkeling van (pleeg)kinderen te bevorderen en hen te beschermen tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag.*
- 4.2 *De instelling schoolt professionals structureel (bij) in het bevorderen van een gezonde seksuele ontwikkeling en het beschermen tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag.*
- 4.3 *De instelling besteedt structureel aandacht aan het bevorderen van een gezonde seksuele ontwikkeling en het beschermen tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag.*
- 4.4 *De instelling is alert op mogelijke risico's op seksueel grensoverschrijdend gedrag door medewerkers.*
- 4.5 *De instelling beschikt over geldige Verklaringen Omtrent Gedrag van haar medewerkers en Verklaringen van Geen Bezwaar van pleegouders.*
- 4.6 *De instelling screent het (aspirant) pleeggezin op risico's op seksueel grensoverschrijdend gedrag volgens een vastgestelde werkwijze.*
- 4.7 *De instelling evalueert incidenten m.b.t. seksueel grensoverschrijdend gedrag en voert waar nodig verbeteringen door om dergelijke incidenten te voorkomen.*

Bijlage 2 Verantwoording

Het toezicht

De Inspectie Jeugdzorg heeft het toezicht uitgevoerd bij zevenentwintig instellingen, die residentiële jeugdzorg (15), jeugdzorg^{plus} (5) en/of pleegzorg (7) bieden (zie bijlage 3). Het toezicht bestond bij elke instelling uit de volgende onderdelen:

Gestructureerde (groeps)interviews over de vier thema's uit het toetsingskader met:

- uitvoerend medewerkers, deels aan de hand van kinddossiers;
- gedragswetenschappers/teamleiders;
- jongeren (ingeval van residentiële jeugdzorg en jeugdzorgplus);
- pleegouders (ingeval van pleegzorg, dit betrof telefonische interviews).

Een presentatie van de instelling, gericht op thema 4 uit het toetsingskader, en tegelijkertijd interview met:

- een bestuurder;
- een aandachtsfunctionaris Kindveiligheid en/of seksualiteit;
- een kwaliteitsmedewerker.

Analyse van dossiers

Onverwacht element bij dit toezicht betrof het inzien van een aantal kinddossiers. Deze zijn geselecteerd tijdens de interviews met de uitvoerend medewerkers. Op basis van de indicatoren uit het toetsingskaders is aan medewerkers enkele malen gevraagd hun handelwijze te laten zien in de dossiers. Een tweede onverwacht element was de aselecte steekproef van een aantal personeeldossiers, die zijn gecontroleerd op de aanwezigheid van Verklaringen Omtrent Gedrag (VOG's). Ten slotte is in geval van pleegzorg een aantal pleegouderdossiers gecontroleerd op de aanwezigheid van Verklaringen van Geen Bezwaar (VGB's).

Analyse van documenten

De inspectie analyseerde een aantal (beleids)documenten van de instellingen, waaronder het implementatieplan van de instelling ten aanzien van het Kwaliteitskader voorkomen seksueel misbruik in de jeugdzorg van de Commissie Rouvoet. Daarnaast is gebruik gemaakt van de jaarverslagen en periodieke incidentenrapportages. Verder is tijdens het toezicht de incidentenregistratie van de instelling ingezien voor wat betreft incidenten van seksueel grensoverschrijdend gedrag uit 2013 en 2014.

Voorbereiding van het toezicht

In de voorbereiding van het toezicht heeft de inspectie overleg gevoerd met de kenniscentra Movisie en Rutgers WPF, en met twee jongerenorganisaties; het landelijk jongerenplatform in de jeugdzorg, het Jeugdwelzijnsberaad, en de landelijke koepel van jongerenorganisaties, de NJR. Daarnaast heeft de inspectie twee stichtingen van slachtoffers van seksueel misbruik binnen de jeugdzorg en de rooms-katholieke kerk geraadpleegd: Stichting SKIP (Seksueel Kindermisbruik Instellingen Pleeggezinnen) en Stichting KLOKK (Koepel Landelijk Overleg Kerkelijk Kindermisbruik). Een vertegenwoordiger van Stichting KLOKK heeft daadwerkelijk deelgenomen aan een van de toezichten.

Verantwoording van de eindscores per thema en van het eindoordeel

Het toetsingskader (zie bijlage 1) bestaat uit vier thema's, die elk een aantal indicatoren bevatten. De inspectie kende na het toezicht bij een instelling aan iedere indicator een score 'voldoende', 'matig' of 'onvoldoende' toe. Om tot een eindscore per thema te kunnen komen, zijn voor elk thema beslisregels opgesteld.

De inspectie berekent de eindscore op de twee thema's die ieder drie indicatoren hebben (thema 1 en thema 3) als 'voldoende' wanneer de instelling:

- op alle drie de indicatoren voldoende scoort;
- op twee indicatoren voldoende en op één indicator matig scoort.

De inspectie berekent de eindscore als 'matig' wanneer de instelling:

- op twee indicatoren voldoende en op één indicator onvoldoende scoort;
- op één indicator voldoende en op twee indicatoren matig scoort;
- op één indicator voldoende, één indicator matig en één indicator onvoldoende scoort;
- op alle drie de indicatoren matig scoort.

Andere combinaties van scores op de drie indicatoren leiden tot een eindscore 'onvoldoende' op de thema's 1 en 3.

De eindscores voor de thema's 2 en 4, die respectievelijk vier en acht indicatoren bevatten, worden op een vergelijkbare wijze bepaald.

Om te kunnen komen tot het *eindoordeel* over het handelen van een instelling onderscheidt de inspectie twee stappen. Stap 1 omvat de beslisregels voor een score over de eerste drie thema's, die gaan over het handelen door medewerkers (aandacht besteden aan een gezonde seksuele ontwikkeling, handelen bij risico's op seksueel grensoverschrijdend gedrag, en handelen bij (vermoedens van) seksueel grensoverschrijdend gedrag). Hierbij worden dezelfde beslisregels gehanteerd als bij de beoordeling van de thema's 1 en 3 (zie bovenstaand).

In stap 2 wordt vervolgens de beoordeling van thema 4, dat gaat over de benodigde randvoorwaarden, gekoppeld aan de beoordeling van de eerste drie thema's:

- Het eindoordeel *goed* geeft de inspectie indien het oordeel over alle zestien (en in geval van pleegzorg zeventien) indicatoren 'voldoende' is. Of, indien het oordeel op alle tien de indicatoren van thema 1 tot en met 3 voldoende is, en er maximaal één indicator van thema 4 'matig' is, met hierbij als uitzondering de indicatoren betreffende 'scholing' en 'structurele aandacht', die 'voldoende' moeten zijn om het eindoordeel goed te krijgen.
- Het eindoordeel *voldoende* geeft de inspectie wanneer het oordeel over de eerste drie thema's en over het vierde thema beide 'voldoende' zijn, maar niet alle zestien (en in geval van pleegzorg zeventien) indicatoren voldoende zijn. Ook een oordeel over de eerste drie criteria als 'voldoende' en een oordeel over het vierde criterium als 'matig' levert het eindoordeel *voldoende* op.
- De andere combinaties van oordelen leiden tot een eindoordeel *matig* of *onvoldoende*.

Bijlage 3 Eindoordeel en het aantal verbeterpunten van de bezochte instellingen

In onderstaande tabel staan de bezochte instellingen, het type zorg dat is onderzocht (residentieel, jeugdzorg^{plus} of pleegzorg), het eindoordeel en het aantal verbeterpunten.

In totaal heeft de inspectie voor elke instelling zestien, en in geval van pleegzorg zeventien indicatoren beoordeeld (zie het toetsingskader in bijlage 1). Dit betekent dat instellingen maximaal zestien, respectievelijk zeventien verbeterpunten kunnen hebben. In bijlage 2 is beschreven hoe het eindoordeel wordt bepaald.

Naam instelling	Type zorg	Eindoordeel	Aantal verbeterpunten
Cardea	RES	V	4
Combinatie Jeugdzorg	RES	V	2
FlexusJeugdplein	PZ	V	2
Horizon Jeugdzorg en Onderwijs Prisma	RES	V	2
Horizon Jeugdzorg en Onderwijs	PZ	V	2
Stichting Jeugdzorg Sint Joseph (Icarus)	JZ+	M	8
Intermetzo Eefde	JZ+	V	4
Intermetzo Joozt	RES	V	6
Jarabee	RES	V	4
Jeugdformaat	RES	V	4
Jeugdhulp Friesland	RES	V	3
Juvent	PZ	V	5
Kompaan De Bocht	RES	G	1
Leger des Heils Noord-Holland	PZ	V	1
Lindhout	RES	V	1
Mutsaersstichting	RES	V	3
OCK Spalier	RES	V	5
Oosterpoort	RES	V	3
Parlan	RES	V	3
Parlan Transferium	JZ+	V	3
Pluryn De Hoenderloo Groep Kop van Deelen	JZ+	V	2
Rading, de	PZ	V	3
Spirit	RES	M	8
Trias	PZ	G	0
TriviumLindhof	RES	M	7
Vitree	PZ	V	5
Wilster	JZ+	V	3

Legenda	
G	Goed
V	Voldoende
M	Matig
O	Onvoldoende